

Mobbing w szkole

Wrzesień to czas powrotu do szkoły. Jest to miejsce nie tylko nauki, ale też nawiązywania relacji rówieśniczych. Pojawiają się przyjaźnie, otwartość, wzajemna pomoc, ale także jak to bywa w relacjach, nieporozumienia, frustracje i konflikty. Nawet w środowisku, w którym panuje dobra atmosfera zdarzają się nieprzyjemne sytuacje. Niestety bywa też tak, że niektórzy padają ofiarą regularnego dokuczania.

Mobbing – czym jest?

Słowo mobbing nie ma dokładnego polskiego odpowiednika. Określa się tak zachowania polegające na szykanowaniu jednostki zazwyczaj przez grupę. Prześladowania mogą przyjmować różną formę od gorszego traktowania aż po przemoc fizyczną. Mogą pojawić się zachowania takie jak: zaczepianie, izolowanie, obmawianie, nieprzyjemne wypowiedzi, zastraszanie, wrogie gesty, wyśmiewanie, niszczenie rzeczy, popychanie itp. Cechą charakterystyczną dla mobbingu jest brak równowagi sił – oprawcy czują przewagę nad ofiarą, która nie potrafi się bronić. Dla odróżnienia odosobnionych aktów wrogości lub agresji od mobbingu, istotna jest częstość występowania, gdyż ten rodzaj przemocy ma charakter długofalowy.

Fazy mobbingu

Zazwyczaj mobbing klasowy zaczyna się niegroźnie od drobnej kłótni czy pojedynczych żartów. Agresor sprawdza jak reaguje ofiara i inni w klasie. Jeżeli szykanowane dziecko nie potrafi się bronić ataki mogą się nasilić. Po pewnym czasie ofiara zauważa, że jest źródłem dokuczania, czuje się odrzucona przez kolegów, gorsza, nie szuka pomocy.

Cały proces mobbingu możemy podzielić na trzy fazy:

- w początkowej fazie dziecko mobbingowane próbuje się bronić poprzez uleganie oprawcom. Przystaje na ich prośby, polecenia, może zdobywać dla nich różne rzeczy czy pieniądze. Im bardziej dziecko ulega tym bardziej przemocnicy stają się zuchwali

- w fazie mobbingu stabilnego prześladowane dziecko ma już przypisaną rolę tzw. „kozła ofiarnego”. Zazwyczaj dziecko chce unikać wtedy chodzenia do szkoły. Młodsze może stymulować choroby, a starsze zacząć wagarować. Prześladowany uczeń powoli odłącza się od klasy np. siedzi sam, unika wypowiedzi na forum klasy, nie bierze udziału w imprezach i wycieczkach klasowych. Czasami dziecko próbuje jeszcze zbudować więź z kimś z klasy. Przeważnie jednak takie próby są nieskuteczne, gdyż inne osoby same boją się prześladowania i odrzucenia przez rówieśników.

- w ostatniej fazie ucieczki ofiara stara się całkowicie odciąć od środowiska przemocowego. Może regularnie wagarować albo prosić o przeniesienie do innej szkoły. Innym sposobem na poradzenie sobie jest tzw. ucieczka zewnętrzna czyli całkowita izolacja od klasy, poddanie się marzeniom lub nawet szukanie pomocy w używkach.

Oznaki pozwalające rozpoznać ofiary mobbingu

W środowisku szkolnym dziecko, które pada ofiarą mobbingu może wykazywać jedno lub więcej z poniższych zachowań :

- przerw nie spędza z rówieśnikami lecz samotnie, może także przebywać w pobliżu nauczycieli lub innych dorosłych;
- niechętnie wypowiada się na lekcjach, odpowiadając jest nerwowe i niepewne;
- często płacze, wygląda na smutne, nieszczęśliwe;
- coraz gorzej się uczy;
- w grach zespołowych jest wybierane jako ostatnie;
- często pada ofiarą zaczepki innych, nie broni się, unika kłótni i sporów.

Rodzice mogą zwrócić uwagę na następujące zachowania dziecka:

- nie odwiedza kolegów i nikt do niego nie przychodzi;
- niechętnie spędza czas z rówieśnikami na podwórku;
- nie lubi chodzić do szkoły, z oporami wychodzi z domu;
- często skarży się na złe samopoczucie, ból brzucha, głowy, brak apetytu;
- do szkoły i ze szkoły chodzi sam, dłuższą drogą;
- ma kłopoty ze snem, miewa koszmary, płacze w nocy;
- często bywa smutne, nerwowe, poirytowane, miewa napady złości i zmienny nastrój;
- prosi o pieniądze lub kradnie je.

Przeciw mobbingowi

Celem działań skierowanych przeciwko zjawisku mobbingu powinno być ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie go w szkole i poza nią, ale także zapobieganie powstawaniu tego problemu. Oprócz działań szkoły, które powinny opierać się na zwiększaniu wiedzy i świadomości na temat rodzajów przemocy, reagowaniu na różne jej przejawy i integracji uczniów, niezwykle ważna jest też rola rodziców. Bardzo istotna jest otwartość na problemy naszych dzieci oraz współpraca z nauczycielami. Dziecko, które stało się ofiarą mobbingu musi mieć wsparcie od rodziców. Powinno dążyć się do tego, aby odzyskało wiarę w siebie i własne możliwości. Szczególnie w sytuacjach długotrwałego mobbingu potrzebna bywa też pomoc pedagoga czy psychologa.

Joanna Kiszka – psycholog
Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górnicy

Bibliografia:

- S. Orłowski „Mobbing i bullying w szkole: charakterystyka zjawiska i program zapobiegania” Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa
- Joanna Szkatuła „Zjawisko mobbingu wśród gimnazjalistów” Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość, t. VIII, s. 326–340
- J. Łysek „Bullying i mobbing w szkole” Nauczyciel i Szkoła 1 (51), 119-129, 2012
- M. Przybysz – Zeremba „Mobbing w szkole” Niebieska Linia, s.18-21, 2008